

Jadwiga Konieczna

e-mail: jkonieczna@uni.lodz.pl

 <https://orcid.org/0000-0002-4502-7472>

Pół wieku w kręgu dyscyplin bibliologicznych

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.40.09>

Abstrakt: W artykule omówiono przebieg pracy naukowej i dydaktycznej autorki, związanej przez 45 lat z Uniwersytetem Łódzkim. Przedmiotem jej badań były różne obszary polskiego świata książki, ze szczególnym uwzględnieniem miejsca i roli książki w kulturze Łodzi, w XIX i XX wieku. W dorobku autorki znalazły się też publikacje poświęcone funkcji i znaczeniu książek dla dzieci i młodzieży w okresie zaborów, a także problemom współczesnych instytucji (biblioteki, placówki naukowe) i organizacji (SBP) funkcjonujących w systemie książki. Równoległe z pracą naukową realizowała działalność dydaktyczną i organizacyjną, brała także udział w pracach gremiów oceniających opracowania innych autorów, z zakresu nauki o książce. Dopełnieniem części opisowej jest pełna bibliografia publikacji autorki, w układzie chronologicznym.

Słowa kluczowe: bibliologia, badania naukowe, XX–XXI wiek

Moje związki z szeroko pojętą nauką o książce zaczęły się w początkach lat 70. XX wieku na Uniwersytecie Łódzkim i na tej uczelni, przez 45 lat, konsekwentnie swe zainteresowania księgoznawcze realizowałam. Podejmowałam badania z zakresu historii bibliotek i kultury książki w XIX i XX wieku, ale równocześnie bliskie były mi też problemy kształcenia bibliotekarzy oraz współczesnego bibliotekarstwa polskiego. Przedmiotem mojego szczególnego zainteresowania stał się świat książki w Łodzi, zarówno w aspekcie historycznym jak i współczesnym.

Na wybór bibliologii jako przedmiotu badań wpływ miały ukończone przeze mnie studia oraz kolejne miejsca pracy. We wrześniu 1970 roku, jako absolwentka filologii polskiej i dwuletniego Międzywydziałowego Studium Bibliotekoznawstwa, rozpoczęłam pracę w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego (dalej jako BUŁ). Wcześniej, przez niespełna rok, pracowałam w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Łodzi. Podczas siedmioletniej pracy w BUŁ, poznałam z autopsji (także dzięki praktykom wewnętrznym), funkcjonowanie dużej biblioteki naukowej, a poprzez uczestnictwo w seminariach i zebraniach również naukowe podstawy jej działalności. W grudniu 1972 roku zdałam Państwowy Egzamin dla Bibliotekarzy Dyplomowanych, co pozwoliło mi na objęcie w 1973 roku stanowiska asystenta bibliotecznego, w grupie pracowników naukowo-dydaktycznych, i obowiązało do prowadzenia własnej pracy naukowej. Rozpoczęłam wówczas badania nad historią łódzkich bibliotek na przełomie XIX i XX wieku.

Trzeba tutaj zaznaczyć, że podejmowaniu różnego rodzaju badań naukowych z zakresu nauki o książce sprzyjał na przełomie lat 60. i 70. XX wieku fakt intensywnego rozwoju polskiej bibliologii. Zostały bowiem wówczas ostatecznie sformułowane podstawy teoretyczne dyscypliny (K. Głombiowski, K. Migoń), ukazało się kilka znaczących publikacji – *Encyklopedia wiedzy o książce*, *Słownik pracowników książki polskiej*, *Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa*, zapoczątkowano rocznik „Studia o Książce”, zaś w połowie dekady powstały nowe katedry bibliotekoznawstwa i rozpoczęto na szeroką skalę organizację magisterskich studiów bibliotekoznawczych.

Studia takie uruchomiono również na Uniwersytecie Łódzkim, chociaż założona przez profesora Jana Muszkowskiego Katedra Bibliotekoznawstwa istniała już od połowy lat 40. Pracę w Katedrze (wówczas był to Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa), na stanowisku starszego asystenta, rozpoczęłam w roku 1977 będąc już wówczas autorką dwóch opracowań naukowych, m.in. rozdziału o bibliotekach w monografii *Łódź, Dzieje miasta, t. 1 do 1918 roku* (1980). Historia łódzkich bibliotek stała się wtedy „oficjalnie” tematem mojej pracy doktorskiej, przygotowywanej pod kierunkiem prof. dr hab. Bolesława Świdarskiego. Podjęcie takiego tematu wymagało żmudnych poszukiwań archiwalnych i szczegółowej kwerendy ówczesnych łódzkich periodyków, niestety bardzo niekompletnych w polskich bibliotekach. Znaczną część potrzebnych mi materiałów odnalazłam dopiero w bibliotekach w Leningradzie (obecnie Petersburg), dokąd udało mi się wyjechać w 1981 roku na tzw. miesięczny staż naukowy. Pracę doktorską obroniłam w listopadzie 1983 roku (był to pierwszy doktorat w Katedrze po wieloletniej przerwie) i wkrótce otrzymałam stanowisko adiunkta. Dysertacja, po dokonaniu wymaganych przez wydawcę skrótów, została opublikowana w 1989 roku pt. *Biblioteki łódzkie*

przełomu XIX i XX wieku 1890–1918 i zapoczątkowała serię „Folia Librorum”, w ramach periodyku „Acta Universitatis Lodzianis”. W roku 1990 otrzymałam za tę książkę Nagrodę Naukową Rektora UŁ II stopnia.

W następnych latach, poszerzając znacznie zakres badań prowadzonych do pracy doktorskiej, opublikowałam w różnych periodykach naukowych kilka artykułów poświęconych wybranym łódzkim księżnicom, np. Łódzkiej Wypożyczalni Książek, Bibliotece Stowarzyszenia Wzajemnej Pomocy Pracowników Handlowych czy działającym na początku XX wieku stowarzyszeniom oświatowym. Jednocześnie na podstawie dalszej, wnikliwej kwerendy łódzkich czasopism przygotowałam artykuły poświęcone roli „Dziennika Łódzkiego” (1884–1892) oraz gazety „Rozwój” (1897–1914) w kształtowaniu w Łodzi kultury polskiej książki. Te i inne poszukiwania stopniowo doprowadziły mnie do wniosku, że istnieje możliwość i potrzeba kompleksowego spojrzenia na problem obecności książki w społeczeństwie łódzkim, w całym okresie zaborów. Moim badaniom w zakresie poznawania źródeł świata książki w dziewiętnastowiecznej Łodzi sprzyjały też kontakty ze środowiskiem łódzkich historyków oraz fakt intensywnego w latach 80. i 90. rozwoju literatury naukowej prezentującej różne obszary życia (także kulturalnego) Łodzi przemysłowej.

W efekcie przedmiotem swoich badań uczyniłam wszystkie aspekty świata książki w Łodzi, rozszerzając zasięg chronologiczny tych badań na lata 1820–1918. Świadomie zrezygnowałam z zastosowania klasycznej triady bibliologicznej: produkcja – obieg – recepcja, przyjmując jako centralną kategorię badawczą pojęcie „kultura książki”. Uznałam, iż jest to jedyna możliwość stworzenia w miarę pełnego obrazu życia książki w mieście o tak nietypowej drodze rozwoju, jaką odbyła na przestrzeni dziewiętnastego stulecia Łódź. W pracy został więc przedstawiony system instytucji książki, które w omawianym okresie funkcjonowały w Łodzi, udział różnych form publicznej promocji wydawnictw (głównie na łamach prasy), podjęłam też próbę ukazania obecności i recepcji książki w różnych kręgach łódzkiego społeczeństwa.

Monografia pt. *Kultura książki polskiej w Łodzi przemysłowej (1820–1918)* stała się podstawą przeprowadzenia przewodu habilitacyjnego na Uniwersytecie Wrocławskim. Pomyślnie zakończone kolokwium habilitacyjne (wraz z wykładem) odbyło się w listopadzie 2005 roku, jednak zgodnie z obowiązującą wówczas procedurą ostatecznej oceny dokonywała Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów Naukowych, a konkretnie powołany przez nią tzw. Superrecenzent. Bardzo pozytywnie ocenił on zarówno książkę jak i cały mój dorobek i w kwietniu 2006 roku Centralna Komisja wydała decyzję o nadaniu mi stopnia doktora habilitowanego. We wrześniu tego roku otrzymałam na UŁ stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w październiku książka została uhonorowana Nagrodą Naukową Rektora UŁ I stopnia.

Badań nad kulturą książki w Łodzi nie zakończyłam z chwilą zamknięcia przewodu habilitacyjnego. W następnych latach, współpracując z różnymi periodykami, opublikowałam szereg artykułów rozwijających niektóre zasygnalizowane w książce zjawiska, m.in. *Ludzie i instytucje książki w wielonarodowym mieście fabrycznym na przykładzie dziewiętnastowiecznej Łodzi* (2013), czy *Z dziejów pewnej księgarni* (2006) i inne.

Jednocześnie koncentrowałam się też na badaniach współczesnych warunków kształtowania kultury książki w Łodzi. Artykuł *Świat książki Łodzi powojennej. Początek czy kontynuacja?* (2014) przedstawiał system instytucji książki w Łodzi w latach 1945–1949. Wcześniej natomiast w artykule *Biblioteki Łodzi. Stan obecny i perspektywy* omówiłam sytuację łódzkich bibliotek w latach 80. XX wieku (1992) i w okresie transformacji ustrojowej (2000). Niezależnie od prac dotyczących całej sieci bibliotecznej w Łodzi kilka opracowań poświęciłam wyłącznie Bibliotece Uniwersyteckiej.

Znacznie więcej uwagi (8 różnych opracowań) skupiłam z kolei na prezentacji rozwoju studiów bibliotekoznawczych i badań bibliologicznych w naszej Katedrze, kontynuując w ten sposób dokonania poprzednich kierowników Katedry (H. Więckowskiej, B. Świderskiego i H. Tadeusiewicz). Byłam też, w czerwcu 2015 roku, organizatorem ogólnopolskiej konferencji z okazji siedemdziesięciolecia studiów bibliotekoznawczych na UŁ i współredaktorem książki pokonferencyjnej.

Częścią moich prac nad rozwojem studiów bibliotekoznawczych i badań bibliologicznych było też obszerne opracowanie przygotowane na prośbę redakcji „Roczników Bibliotecznych”. Artykuł dotyczący organizacji akademickich ośrodków bibliotekoznawczych w Polsce i ich działalności naukowej w latach 1945–2015 ukazał się w specjalnym, jubileuszowym LX tomie „Roczników Bibliotecznych” (2016) poświęconym historii kształtowania się polskiego bibliotekoznawstwa oraz charakterystyce powojennego dorobku polskiego księgo- i bibliotekoznawstwa.

Nowym obszarem badawczym z zakresu kultury książki, którym zajęłam się po habilitacji, był (i nadal jest) problem kultury książki dla dzieci i młodzieży w okresie zaborów. Zagadnienie to nie cieszyło się dotychczas szczególnym zainteresowaniem środowiska bibliologów, co wynikało zapewne z faktu, że dziewiętnastowieczna literatura dla młodych odbiorców była bardzo krytycznie oceniana przez literaturoznawców. Inicjatorem badań nad dawną książką dziecięcą w Polsce był nieżyjący już pracownik Katedry, profesor dr hab. Janusz Dunin, autor licznych artykułów na ten temat oraz książki pt. *Książeczki dla grzecznych i niegrzecznych dzieci...* O ile jednak prof. Dunin skupiał się głównie na kwestiach morfologii dawnej książki dziecięcej, ja podjęłam problem różnych aspektów społecznego funkcjonowania wydawnictw dla młodych

odbiorców na ziemiach polskich w XIX i początkach XX wieku. Dotychczasowym efektem moich wieloletnich już badań w tym zakresie jest kilkanaście, mniej lub bardziej, obszernych artykułów. Są to m.in.: *Kształtowanie się systemu informacji o książce dziecięcej na ziemiach polskich w XIX i początkach XX wieku* (2009); *Sytuacje lektury i czytelnictwo dziecięce na przełomie XIX i XX wieku w świetle wspomnień i opracowań autobiograficznych* (2012); *Książki dla dzieci i młodzieży w ofercie łódzkich wydawców w latach 1898–1918* (2021) i inne. Szczegółowe badania z tej dziedziny stały się też podstawą dla podjęcia pierwszych prób kompleksowego ujęcia zagadnienia dziewiętnastowiecznej książki dziecięcej, co uczyniłam w artykułach: *Dziewiętnastowieczna książka dziecięca. Dokonania i perspektywy badawcze* (2011) oraz *Dziecko czytające. Poglądy na rolę książki i czytania w życiu dziecka w okresie zaborów* (2015).

W ostatnich latach dużo uwagi poświęciłam także problematyce współczesnego bibliotekarstwa polskiego. Było to wynikiem nawiązania ściślejszych kontaktów ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich dalej jako (SBP) oraz z Katedrą Książki i Historii Mediów Uniwersytetu Warszawskiego. W związku ze zbliżającym się w 2017 roku jubileuszem stulecia powstania SBP zostałam poproszona przez ówczesną przewodniczącą Stowarzyszenia, Elżbietę Stefańczyk, o przygotowanie stosownej rocznicowej publikacji. Opracowana przeze mnie koncepcja zamierzonej monografii zakładała ujęcie diachroniczne, czyli kompleksowe przedstawienie działalności wszystkich kolejnych form organizacyjnych Stowarzyszenia na przestrzeni stu lat, z uwzględnieniem (w miarę możliwości) kontekstu społecznego, kulturowego i politycznego. Po akceptacji mojego planu przez władze i działaczy SBP skompletowałam zespół autorski, w skład którego weszły Koleżanki i Koledzy z Katedry Bibliotekoznawstwa: prof. S. Kurek-Kokocińska, dr M. Kwiatkowska, dr M. Rzadkowolska, dr Z. Gruszka oraz prof. A. Mężyński z Uniwersytetu Wrocławskiego. Ostatecznie, poza redakcją całej, liczącej blisko 500 stron publikacji, mojego autorstwa są: wstęp, część zakończenia, 4 obszernie rozdziały oraz biogramy wszystkich przewodniczących Stowarzyszenia. Książka pt. *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Przeszłość i teraźniejszość. 1917–2017* została opublikowana w 2017 roku, a w następnym roku otrzymała nagrodę im Adama Łysakowskiego oraz Nagrodę Rektora UŁ zespołową I stopnia. Doczekała się też bardzo pozytywnej recenzji profesora Jacka Wojciechowskiego („Biblioteka” 2019).

Dalsza współpraca z SBP wiązała się ze stuleciem czasopisma „Bibliotekarz” i zaowocowała opracowaniem obrazującym powojenne dzieje periodyku. Były to: artykuł pt. *Rola i miejsce „Bibliotekarza” w polskim bibliotekarstwie w latach 1945–2019* (2019) oraz opracowanie pt. *Czy „Bibliotekarz” może być źródłem wiedzy o polskim bibliotekarstwie w okresie powojennym? Obraz krajowego systemu bibliotecznego na łamach periodyku w latach 1945–2020* (2022).

Ostatecznie mój dotychczasowy dorobek publikacyjny obejmuje dwie książki autorskie, 6 opracowań redakcyjnych, 70 artykułów lub rozdziałów w wydawnictwach zbiorowych oraz około 200 haseł w słownikach fachowych (głównie w *Podręcznym słowniku bibliotekarza*). Wygłosiłam także cały szereg odczytów i referatów na różnego rodzaju konferencjach i spotkaniach w środowisku bibliotekarskim.

Integralną częścią mojej pracy naukowej była też działalność dydaktyczna i organizacyjna. Już podczas pracy w BUŁ, najpierw jako asystent, a później jako adiunkt biblioteczny, prowadziłam zajęcia dla studentów z przysposobienia bibliotecznego. Natomiast w trakcie blisko 40 lat pracy w Katedrze realizowałam w ramach swojego pensum ćwiczenia i wykłady, głównie z szeroko rozumianego bibliotekarstwa, a także proseminaria i seminaria z zakresu bibliotekarstwa dziecięcego oraz książki i literatury dla dzieci. W efekcie byłam promotorem 180 prac magisterskich i 12 prac licencjackich. Pod moim kierunkiem powstało także 45 prac dyplomowych przygotowanych na trzyletnich studiach podyplomowych.

Z dydaktyką związane były również moje prace nad przygotowaniem nowych programów studiów na kierunku *Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo* – dla stacjonarnych i zaocznych studiów licencjackich (2006) oraz dla dwuletnich studiów magisterskich (2009). Doprowadziłam także do zorganizowania jednorocznego studium dla absolwentów pomaturalnych studiów bibliotekarskich. Trzy edycje tej formy kształcenia (nazwanej przez nas ITI czyli Intensywny Tryb Indywidualny) pozwoliły ponad 100 osobom na zdobycie stopnia licencjata, a część tych absolwentów ukończyła też studia magisterskie. Wobec niekorzystnych rozwiązań legislacyjnych (*Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 grudnia 2012 r.*) dotyczących zawodu bibliotekarza, stwarzających niestety wyraźną perspektywę stopniowej likwidacji studiów bibliotekoznawczych, zainicjowałam w roku 2013 przygotowanie programu nowych studiów licencjackich o nazwie *Informacja w Środowisku Cyfrowym*. Dzięki zaangażowaniu doktor Agaty Walczak-Niewiadomskiej projekt ten udało się zrealizować i od roku akademickiego 2015/16, te cieszące się obecnie dużym zainteresowaniem studia, są prowadzone w Katedrze.

Częścią mojej działalności o charakterze naukowym i organizacyjnym był także udział w pracach gremiów oceniających opracowania i publikacje innych autorów. W latach 2009–2015 byłam redaktorem naczelnym publikowanego przez Katedrę periodyku „*Folia Librorum*”, jednej z serii „*Acta Universitatis Lodziensis*”. Natomiast w latach 2012–2017 pełniłam obowiązki przewodniczącej Rady Redakcyjnej czasopisma „*Bibliotekarz*”. Obecnie jestem członkiem Komitetu Redakcyjnego wydawniczej Serii Historycznej Wydawnictwa Naukowego i Edukacyjnego SBP. Jestem także drugą kadencję członkiem Jury

Nagrody Naukowej im. Adama Łysakowskiego oraz Konkursu Nagroda Młodych SBP, a w latach 2016–2022 byłam członkiem Komisji Nagrody Naukowej SBP im. Adama Łysakowskiego. Zaś w czasie pracy w Katedrze, pełniłam w latach 2007–2015 funkcję przewodniczącej Rady Bibliotecznej Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego.

Na koniec mogę jeszcze dodać, że w latach 2010–2015 byłam kierownikiem Katedry Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej.

Bibliografia podmiotowa (w układzie chronologicznym)

- Konieczna, Jadwiga (1974). Przyczynek do dziejów bibliotek łódzkich w latach 1898–1901, *Listy Bibliofilskie. Materiały z działalności Łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Książki*, 1974, 17–22.
- Konieczna, Jadwiga (1980). Biblioteki. W: Baranowski, B., Fijalek, J., Rosin, R. (red.) *Łódź. Dzieje miasta*, t. 1 do roku 1918 (s. 562–571). Warszawa–Łódź: Państwowe Wydawnictwo Naukowe. [wyd. 2, Łódź 1988, s. 562–571].
- Konieczna, Jadwiga (1983). Fragment archiwum konspiracyjnego kolportera z lat 1905–1907 w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi, *Listy Bibliofilskie. Materiały z działalności Łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Książki*, 1983, 23–28.
- Konieczna, Jadwiga (1989). Biblioteki łódzkie przelomu XIX i XX wieku, *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Librorum* 1, 200 s.
- Konieczna, Jadwiga (1989). Rola wypożyczalni prywatnych w upowszechnianiu książki w Królestwie Polskim na przełomie XIX i XX wieku (Na przykładzie Łódzkiej Wypożyczalni Książek). *Studia o Książce* 18, 173–188.
- Konieczna, Jadwiga (1991). Biblioteki szkół łódzkich w początkach XX wieku. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Librorum*, 2, 97–112.
- Konieczna, Jadwiga (1992). Biblioteki Łodzi. Stan obecny i perspektywy. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Librorum*, 3, 91–109.
- Konieczna, Jadwiga (1993). Biblioteka Stowarzyszenia Wzajemnej Pomocy Pracowników Handlowych w Łodzi w latach 1887–1918. *Z Badań nad Polskimi Księgozbiorami Historycznymi. Zbiory Rozproszone*, 15, 155–171.
- Konieczna, Jadwiga (1994). Działalność kulturalno-oświatowa Towarzystwa „Wiedza” w Łodzi w latach 1908–1918. *Rocznik Łódzki*, 41, 175–191.
- Konieczna, Jadwiga (1995). Udział dziennika „Rozwój” w kształtowaniu kultury książki w Łodzi na przełomie XIX i XX wieku. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Librorum*, 6, 97–113.
- Konieczna, Jadwiga (1996). Świat książki Łodzi przemysłowej. *Kronika Miasta Łodzi*, 1, 114–143.
- Konieczna, Jadwiga (1996). Książka medyczna w Łodzi na przełomie XIX i XX wieku (1880–1918). *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej*, 354, 89–101.
- Konieczna, Jadwiga (1997). Zasługi „Dziennika Łódzkiego” dla upowszechniania książki polskiej w Łodzi w latach 1884–1892. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Librorum*, 7, 5–26.
- Konieczna, Jadwiga (1998). Cz. Erber, Dzieje bibliotek na Kielecczyźnie w latach 1795–1865, Kielce 1996. [Recenzja]. *Przegląd Biblioteczny*, 1, 82–87.

- Konieczna, Jadwiga, Karkowski, Bogumił (1998). Kształcenie nauczycieli–bibliotekarzy w Uniwersytecie Łódzkim. W: Jarowiecki, J. (red.) *Nauczyciel-bibliotekarz – przygotowanie do zawodu*, (s. 156–164). Kraków: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.
- Konieczna, Jadwiga (1999). Biblioteka Szkoły Powiatowej Realnej Niemiecko-Ruskiej w Łodzi w latach 1845–1862. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum*, **9**, 31–46.
- Konieczna, Jadwiga (2000). Biblioteki łódzkie w latach dziewięćdziesiątych. W: Andrzejewski, J. (red.) *Biblioteki łódzkie w okresie transformacji ustrojowej 1989–1999*, (s. 13–27). Łódź: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.
- Konieczna, Jadwiga (2000). Arndt, Juliusz, Jochelson, Aron, Kaczmarek, Władysław, Schatke, Robert [biogramy]. W: Tadeusiewicz, H., Karkowski, B. (red.) *Słownik pracowników książki polskiej*. Suplement II (s. 12, 71, 74, 138–139). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga, Karkowski, Bogumił (2001). Książka, czytelnik i biblioteka szkolna w kręgu zainteresowań studentów bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum*, **10**, 169–181.
- Konieczna, Jadwiga (2005). Oświata i biblioteki w Danii. *Poradnik Bibliotekarza*, **4**, 6–10.
- Konieczna, Jadwiga (2005). Pro Memoriam. Doktor Bogumił Karkowski (1941–2004). *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum*, **12**, 3–4.
- Konieczna, Jadwiga (2005). *Kultura książki polskiej w Łodzi przemysłowej (1820–1918)*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 501 s.
- Konieczna, Jadwiga (2006). Obraz dzieciństwa w literaturze dziecięco-młodzieżowej 2 połowy XIX wieku. Fikcja literacka, publicystyka czy źródło wiedzy o rzeczywistości społecznej?. *Prace Polonistyczne*, **61**, 217–223.
- Konieczna, Jadwiga (2006). Współpraca Hieronima Łopacińskiego z Wielką Encyklopedią Powszechną Ilustrowaną w zakresie upowszechniania wiedzy o książce i bibliotece w początkach XX wieku. W: Bieliń, Z. (red.) *Hieronim Łopaciński. Epoka, ludzie, region* (s. 229–238). Lublin : Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego.
- Konieczna, Jadwiga (2006). Z dziejów pewnej księgarni. *Maximo cum Studio* [dodatek do miesięcznika *Wydawca*], **1**, 5–10.
- Konieczna, Jadwiga (red.) (2007). *Bibliofilska mapa Łodzi*. [red. J. Andrzejewski et al.]. Łódź: Fundacja Correspondance des Arts, Muzeum Książki Artystycznej.
- Konieczna, Jadwiga (2007). Wstęp. W: Konieczna, J. (red.) *Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego* (s. 5–7). Łódź: Wydawnictwo Ibidem.
- Konieczna, Jadwiga (2007). Współczesna książka dziecięca – nowe zjawisko kulturowe i nowy obiekt badawczy. W: Konieczna, J. (red.) *Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego* (s. 149–157). Łódź: Wydawnictwo Ibidem.
- Konieczna, Jadwiga (red.) (2007). *Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*. Łódź: Wydawnictwo Ibidem. 207 s.
- Konieczna, Jadwiga (2008). Biblioteki pedagogiczne – zawsze ważne i niezbędne ogniwo polskiego systemu oświatowego (1945–2005). W: Wańka, D. (red.) *Biblioteki pedagogiczne wobec wyzwań współczesnej oświaty. Materiały konferencji naukowej, Kalisz 11–12 maja 2006* (s. 81–86). Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.
- Konieczna, Jadwiga (2008). Drogi rozwoju kultury w robotniczej Łodzi *Maximo cum Studio* [dodatek do miesięcznika *Wydawca*], **1**, 4–8.

- Konieczna, Jadwiga (2008). Współdział Biblioteki Uniwersyteckiej w kształceniu bibliotekarzy w latach 1945–2007. W: Kurek-Kokocińska, S. (red.) *O nauce, dokumentach i informacji w bibliotekach Uniwersytetu Łódzkiego* (s. 59–68). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Konieczna, Jadwiga (2009). Formowanie się księgozbiorów i bibliotek dla dzieci w 2. połowie XIX i początku XX wieku na przykładzie Łodzi. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Librorum*, **15**, 187–205.
- Konieczna, Jadwiga (2009). Książka dziecięca w życiu i pracy naukowej Janusza Dunina. W: Ladorucki, J. & Rządowolska, M. (red.) *Pasja książki. Studia poświęcone pamięci Janusza Dunina* (s. 226–236). Łódź: Wydawnictwo Literatura.
- Konieczna, Jadwiga (2009). Kształtowanie się systemu informacji o książce dziecięcej na ziemiach polskich w XIX i w początkach XX wieku. W: Konieczna, J., Kurek-Kokocińska, S. & Tadeusiewicz, H. (red.) *Przestrzeń informacyjna książki*, (s. 319–328). Łódź: Wydawnictwo Biblioteka.
- Konieczna, Jadwiga, Kurek-Kokocińska, Stanisława & Tadeusiewicz, Hanna (red.) (2009). *Przestrzeń informacyjna książki*. Łódź: Wydawnictwo Biblioteka. 588 s.
- Konieczna, Jadwiga (2010). Profesor Hanna Tadeusiewicz jako wychowawca kilku pokoleń bibliotekarzy i kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa UŁ. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Librorum*, **16**, 13–19.
- Konieczna, Jadwiga (2010). Erdman, Rudolf, Gerańczyk, Jan, Pommer, Gustaw [biogramy]. W: *Słownik pracowników książki polskiej*. Suplement III (s. 73, 80–81, 227–228). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga (2011). Dziewiętnastowieczna książka dziecięca. Dokonania i perspektywy badawcze. W: Kuźmina, D. (red.) *Bibliologia i informatologia*, (s. 101–109). Warszawa: Polskie Towarzystwo Bibliologiczne. Oddział Warszawski.
- Konieczna, Jadwiga (2011). Książka dziecięca jako przedmiot badań naukowych. W: Konieczna, J. & Antczak, M. (red.) *Między teorią a praktyką: wybrane zagadnienia z zakresu kultury książki dzieci i młodzieży* (s. 127–141). Łódź: Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego.
- Konieczna, Jadwiga (red.) (2011). *Ludzie i książki. Studia i szkice bibliologiczno-biograficzne. Księga pamiątkowa dedykowana prof. Hannie Tadeusiewicz*, pod red. E. Andrysiak, przy współpracy J. Koniecznej, M. Rządowolskiej, A. Walczak-Niewiadomskiej. Łódź: Wydawnictwo Ibidem. 499 s.
- Konieczna, Jadwiga & Antczak, Mariola (red.) (2011). *Między teorią a praktyką: wybrane zagadnienia z zakresu kultury książki dzieci i młodzieży*. Łódź: Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego. 140 s.
- Konieczna, Jadwiga (2011). Udział encyklopedii polskich w kształtowaniu wiedzy o bibliotece w II połowie XIX i na początku XX wieku. W: Andrysiak, E. (red.) przy współpracy J. Koniecznej, M. Rządowolskiej, A. Walczak-Niewiadomskiej *Ludzie i książki. Studia i szkice bibliologiczno-biograficzne. Księga pamiątkowa dedykowana prof. Hannie Tadeusiewicz* (s. 77–90). Łódź: Wydawnictwo Ibidem.
- Konieczna, Jadwiga (2012). Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego – historia i współczesność. W: Antczak, M. (red.) *Międzynarodowa konferencja naukowa „Dziecko w świecie książki i mediów” = International conference „The child In the Word of the book and media”* (s. 16). Łódź.
- Konieczna, Jadwiga (2012). Recenzja „Forum Bibliotek Medycznych” 2012 nr 2 (10). *Forum Bibliotek Medycznych*, **2** (10), 497–503.

- Konieczna, Jadwiga (2012). Sytuacje lektury i czytelnictwo dziecięce na przełomie XIX i XX wieku w świetle wspomnień i opracowań autobiograficznych. W: Dymmel, A. & Rejankowa, B. (red.) *Kultura – historia – książka. Zbiór studiów* (s. 365–376). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Konieczna, Jadwiga (2013). Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego – historia i współczesność. *Forum Bibliotek Medycznych*, **6**(2), 160–177.
- Konieczna, Jadwiga (2013). Ludzie i instytucje książki w wielonarodowym mieście fabrycznym na przykładzie dziewiętnastowiecznej Łodzi. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria Organizacja i Zarządzanie*, **65**, 157–168.
- Konieczna, Jadwiga (2013). Rynek wydawniczy książki dziecięcej w zaborze rosyjskim w XIX i początkach XX wieku. *Sztuka Edycji. Studia Tekstologiczne i Edytorskie. Dziewiętnastowieczny rynek wydawniczy*, **1**, 57–65.
- Konieczna, Jadwiga (2014). Biblioteki łódzkie w latach 1820–1939. *Kronika Miasta Łodzi*, **4**(21), 10–17.
- Konieczna, Jadwiga (2014). Książka w dziewiętnastowiecznej Łodzi – księgarnie, drukarnie, wydawcy. *Kronika Miasta Łodzi*, **2**(66), 9–14.
- Konieczna, Jadwiga (2014). Oddział łódzki Towarzystwa Kultury Polskiej i jego biblioteka (1908–1913). *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Librorum* **2**(19), 83–96.
- Konieczna, Jadwiga (2014). Rola „Przeglądu Pedagogicznego” (1882–1905) w upowszechnianiu czytelnictwa i książki dziecięcej. W: Michalska, I. & Michalski, G. (red.) *Działalność instytucji wydawniczych na rzecz oświaty i edukacji w XIX i początkach XX wieku* (s. 233–246). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Konieczna, Jadwiga (2014). Świat książki Łodzi powojennej. W: Czapnik, G., Gruszka, Z. & Ladorucki, J. (red.) *Oblicza współczesnej bibliologii. Konteksty i transgresje* (s. 235–255). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Konieczna, Jadwiga (2015). Dziecko czytające. Poglądy na rolę książki i czytania w życiu dziecka w okresie zaborów. W: Chamera-Nowak, A. & Jarosz, D. (red.) *Na co dzień i od święta. Książka w życiu Polaków w XIX–XXI wieku* (s. 91–112). Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR.
- Konieczna, Jadwiga (2015). Helena Więckowska jako kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego (1953–1969). W: Konieczna, J. & Rzadkowolska, M. (red.) *Helena Więckowska; bibliotekarz, historyk, bibliolog* (s. 75–84). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Konieczna, Jadwiga & Rzadkowolska, Magdalena (red.) (2015). *Helena Więckowska: bibliotekarz, historyk, bibliolog*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. 126 s.
- Konieczna, Jadwiga (2015). Wstęp. W: Wrocławska, M., Kujawska I. & Łabiszewska I. (red.) *Od przeszłości do teraźniejszości. Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego 1945–2015* (s. 11–18). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Konieczna, Jadwiga (2016). Zbiory Pawła Hulki-Laskowskiego w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego. W: Leszczyński, R.M. (red.) *Paweł Hulka-Laskowski pisarz, religioznawca, bibliofil i pedagog* (s. 130–142). Łódź: Wydawnictwo Naukowe Towarzystwa Pedagogiki Filozoficznej „Chowanna”.
- Konieczna, Jadwiga (2016). Udział akademickiego bibliotekoznawstwa w rozwoju bibliologii i informatologii w Polsce w latach 1945–2015. *Roczniki Biblioteczne*, **60**, 7–40.

- Konieczna, Jadwiga (2016). Katedra Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Łódzkiego jako ośrodek badań bibliologicznych. W: Konieczna, J. & Kurek-Kokocińska, S. (red.) *Uniwersyteckie kształcenie bibliotekarzy. W 70-lecie studiów bibliotekoznawczych i informacyjnych na Uniwersytecie Łódzkim* (s. 107–125). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Konieczna, Jadwiga & Kurek-Kokocińska, Stanisława (red.) (2016). *Uniwersyteckie kształcenie bibliotekarzy. W 70-lecie studiów bibliotekoznawczych i informacyjnych na Uniwersytecie Łódzkim*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. 204 s.
- Konieczna, Jadwiga (2016). Gertner Elżbieta [biogram]. W: *Słownik pracowników książki polskiej. Suplement IV* (s. 72). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga (2017). Biblioteki publiczne o charakterze naukowym w Polsce w XX wieku (do 1990 r.). Geneza. Status. Organizacja. Z *Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi*, **11**, 299–316.
- Konieczna, Jadwiga (red.) (2017). *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich: przeszłość i teraźniejszość 1917–2017*. Warszawa: Wydawnictwo SBP. 452 s.
- Konieczna, Jadwiga (2017). Wstęp. W: Konieczna, J. (red.) *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich: przeszłość i teraźniejszość 1917–2017* (s. 9–12). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga (2017). Uwarunkowania społeczno-polityczne. Statuty. Działalność. W: Konieczna, J. (red.) *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich: przeszłość i teraźniejszość 1917–2017* (s. 73–88). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga (2017). Udział w kształtowaniu polityki bibliotecznej. W: Konieczna, J. (red.) *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich: przeszłość i teraźniejszość 1917–2017* (s. 89–104). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga (2017). Nowa rzeczywistość polityczna, ekonomiczna i kulturalna. W: Konieczna, J. (red.) *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich: przeszłość i teraźniejszość 1917–2017* (s. 235–248). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga (2017). Udział w kształtowaniu polityki bibliotecznej. Relacje z administracją państwową i samorządową. W: Konieczna, J. (red.) *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich: przeszłość i teraźniejszość 1917–2017* (s. 249–265). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga (2017). Biogramy przewodniczących SBP. W: Konieczna, J. (red.) *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich: przeszłość i teraźniejszość 1917–2017* (s. 421–440). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga & Mężyński, Andrzej (2017). Podsumowanie W: Konieczna, J. (red.) *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich: przeszłość i teraźniejszość 1917–2017* (s. 413–419). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga (2019). Rola i miejsce „Bibliotekarza” w polskim bibliotekarstwie w latach 1945–2019. *Bibliotekarz*, **4**, 10–19.
- Konieczna, Jadwiga (2021). Książki dla dzieci i młodzieży w ofercie łódzkich wydawców w latach 1898–1918. W: Puchalski, J., Maruszak, E. & Ochmański, M. (red.) *Książki mają swoją historię. Studia ofiarowane profesor Barbarze Bienkowskiej* (s. 335–358). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga (2021). Społecznik, profesjonalista czy nieudacznik: literacki wizerunek bibliotekarza w czasach PRL-u. Obraz rzeczywistości czy fikcja literacka? W: Kurek-Kokocińska, S. & Tokarska, A. (red.) *W poszukiwaniu wzorów i wzorców osobowych wykonawców zawodów bibliotekarskich i informacyjnych* (s. 101–130). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

- Konieczna, Jadwiga (2022). Czy „Bibliotekarz” może być źródłem wiedzy o polskim bibliotekarstwie w okresie powojennym? Obraz krajowego systemu bibliotecznego na lamach periodyku w latach 1945–2020. W: Kotowski, R. (red.) *Wokół bibliotek i dziedzictwa kultury. Księga Jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Elżbiecie Barbarze Zyberty z okazji 45-lecia pracy naukowej* (s. 197–210). Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Konieczna, Jadwiga (2023). Academic library science and its contribution to the development of bibliography and information science in Poland, 1945–2015. *Roczniki Biblioteczne*, **67**, 131–161.
- Konieczna, Jadwiga (2023). Firmy Gebethner i Wolff związki z Łodzią na przełomie XIX i XX wieku. *Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi*, (17)3, 377–408.
- Konieczna, Jadwiga (2023). The Gebethner & Wolff company relations with Łódź at the turn of the 19th and 20th centuries. *Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi*, (17)3, 409–443.
- Konieczna, Jadwiga (2024). B. Koredczuk, Badania nad książką, biblioteką i informacją w kręgu towarzystw naukowych. Komisja Bibliologii i Bibliotekoznawstwa Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego 1953–2023, Wrocław 2021, [Recenzja]. *Roczniki Biblioteczne*, **68**, 353–357.

Half a century in the field of bibliological disciplines

ABSTRACT: This article discusses the author’s academic and teaching career, which spanned 45 years at the University of Łódź. Her research focused on various aspects of the Polish book world, with particular emphasis on the place and role of books in the culture of Łódź during the 19th and 20th centuries. The author’s body of work also includes publications devoted to the function and significance of books for children and young people during the Partitions, as well as to the challenges facing contemporary institutions (libraries, research centers) and organizations (the Polish Librarians’ Association) operating within the book system. In parallel with her scholarly work, she engaged in teaching and organizational activities and participated in the work of committees evaluating other authors’ studies in the field of book studies. The descriptive section is supplemented by a complete chronological bibliography of the author’s publications.

KEYWORDS: bibliography, academic research, 20th–21st centuries